

**ပျက်ဆီးခံရခြင်းနှင့်ရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်း
မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်တပ်မှ အာဏာသိမ်းပြီးနောက် လူထုဘဝလုံခြုံရေးအတွက်
အမိန့်ပေးသည့် အန္တရာယ် အနေအထားတွင် ရောက်ရှိနေခြင်း**

ဓါတ်ပုံ - Kanatarawaddy Times (ဇွန်လ ၇ ရက် ၂၀၂၁)

ဇွန်လ ၂၀၂၁

လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတင်ကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)

အကျဉ်းချုပ်

နှေးကွေးသော်လည်း ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးချယ်ထားသည့် အရပ်သားအစိုးရ အုပ်ချုပ်မှုသို့ မှန်မှန် လျှောက်လှမ်း နေသည့် အသွင်ကူးပြောင်းရေး ၁၀ နှစ်အကြာတွင် စစ်တပ်သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်တွင် အာဏာသိမ်းချိန် အာဏာသိမ်းလိုက်သည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်များ နှင့် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများကို မတရား ဖမ်းဆီး ထိန်းသိမ်းလိုက်သည်။

ပါလီမန်သစ် မစတင်မီမှာပင် အာဏာသိမ်းလိုက်ခြင်းဖြစ်ပြီး ၂၀၂၀ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာ အထွေထွေရွေး ကောက်ပွဲမှ ဒီမို ကရေစီနည်းကျ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံရသည့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) ကို စစ်တပ်အနေဖြင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မည်မဟုတ်ကြောင်း ဦးစွာပြသလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ခိုင်မာသည့်သက်သေမရှိပဲ မဲသမားများရှိသည်ဟု စစ်တပ်မှ စွပ်စွဲကာ ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်အားလည်း ထိုကိစ္စနှင့် ပတ်သက်ပြီး စောဒကတက်ခဲ့သည်။ ရွေးကောက်ပွဲသည် မသမာမှုနှင့် တရားဝင်မှုမရှိကြောင်း စစ်တပ်က ခံယူသည့်အတိုင်း စစ်အာဏာသိမ်းမှုဖြင့် တုန့် ပြန်လိုက်ခြင်းဖြစ်ပြီး ‘မလွှဲ မရှောင်’ လုပ်ရခြင်းဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုနေသည်။

အခြေအနေများက လွန်ခဲ့သည့် ၁၀ နှစ်အတွင်း အုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် စံနှုန်းများမှ လွဲချော်စေသည့် လမ်းဆုံလမ်းခွဲသို့ ရောက် ရှိသွားစေသည်။

နိဒါန်း

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဆယ်စုနှစ်နှင့်ချီသည့် ပြည်တွင်းစစ် ပြဿနာနှင့် ငြိတွယ်ခဲ့ရသည်။ သယံဇာတ အမျိုးမျိုး ထွက် ရှိသော်လည်း နိုင်ငံရေးအရ သဘောထားကွဲသူများ အပေါ် ဖိနှိပ်ပြီး အာဏာနှင့် အကျိုးအမြတ် ကိုသာကြည့် သည့် ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်သော အာဏာရှင်ခေါင်းဆောင်များ အောက် ကျရောက်ခဲ့ရသည်။ စစ်တပ်မှ အာဏာသိမ်း ထိန်းချုပ်စဉ်အတွင်း မတရားဖမ်းဆီး ထိန်းသိမ်းခံရသူ၊ ပျောက်ဆုံးသွားသူများ၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရသူများနှင့် အသတ်ခံရသူများအတွက် တရားမျှတမှုနှင့် ပြန်လည် ကုစားပေးလျော်မှု တစ်စုံတရာ မရှိဘဲ ဆက်လက်ကျူးလွန် နေဆဲဖြစ်သည်။ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် နယ်စပ် ဒေသတွင်တိုက်ပွဲများ ပြန်လည်ဆိုးရွားလာစေပြီး စစ် တပ်က လိုချင်တပ်မက်သည့် အာဏာနှင့် ချုပ်ကိုင်လိုမှု က တရားမျှတမှုနှင့် အဓိပ္ပါယ်ရှိသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ကို ဖုံးအုပ်သွားစေသည်။

စစ်အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် စစ်အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ကြီးစိုး လွှမ်း မိုးမှုအောက် ပြန်ရောက်သွားမည်ကို အထူးစိုးရိမ် ကြသည်။ စစ်တပ်နှင့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များကြား ပြင်းထန်သည့် တိုက်ပွဲများကြောင့် အရပ်သားများ ထောင်နှင့်ချီ၍ထွက်ပြေးရသည့် ပြောင်းရွှေ့မှုများကျယ် ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ပွားလာသည်။ ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေး တပ် (PDF) များ ဖွဲ့စည်းလာကြခြင်းက ပြည်သူ့လူထု သည် စစ်တပ်ကို မဖြစ်မနေ လက် နက်ကိုင်၍ ခုခံကာ ကွယ်ရန် အခြေအနေသို့ တွန်းပို့ခြင်းခံရ၍ဖြစ်သည်။

အာဏာရှင်တပ်များ၏ စစ်ဆင်မှုများတွင်အထူးသဖြင့် ပြည်သူ့လူထုနေထိုင်ရာ ရပ်ရွာများတွင် အညှာအတာ ကင်းမဲ့စွာ တိုက်ခိုက်ကြသည်။ ကုလသမဂ္ဂ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းရေးရုံး (OCHA) က မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေရပ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးနေရသူ ၃၃၀,၀၀၀ ကျော်ရှိသည်ဟု ထုတ်ပြန်ထားသည်။ သို့သော် အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စုက ထွက်ပြေးရွှေ့ပြောင်း နေရသူများအား အကူအညီနှင့် အရေးပေါ် လိုအပ်ချက် များ မပေးပို့နိုင်စေရန် ပိတ်ဆို့ထားသည်။

ယခုစာတန်းငယ်တွင် မေလ ၁ ရက်မှ ဇွန်လ ၁၅ ရက် အထိ ချင်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ ကယားနှင့် ရှမ်းပြည် နယ် တို့ရှိ စစ်ပြေးဒုက္ခသည်များ အပေါ် သက်ရောက်သည့် အခြေအနေများအား ဖော်ပြထားပြီး ခိုင်မာစွာ အမြစ် တွယ်နေသည့် စစ်တပ်၏ အပြစ်ပေးအရေးယူခြင်းမှ ကင်းမဲ့နေသည့် ဓလေ့အား အဆုံးသတ်စေရေးအတွက် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝန်းအား အားကောင်းသည့် အကြံပြုချက်များ ပါဝင်သည်။ အပြစ်ပေးအရေးယူခြင်း ကင်းမဲ့နေမှုကြောင့် ကြာရှည်နေသည့် ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်ပေါ် စေပြီး လူ့အခွင့်အရေးအပေါ်လည်း စိန်ခေါ် တိုက်ခိုက်မှုများရှိနေသည်။ ယခုစာတန်းကိုပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ သတင်းများနှင့် ND-Burma အဖွဲ့ဝင်များ၏ အစီရင်ခံစာများ စာတန်းငယ်များအပေါ် အခြေခံ ရေး သားထားခြင်းဖြစ်သည်။

1. Myanmar: Humanitarian Snapshot, June 2021 (covering conflict-affected areas under 2021 Humanitarian Response Plan), 16 June 2021

ခါတ်ပုံ - Kanatarawaddy Times (ဇွန်လ ၇ ရက် ၂၀၂၁)

တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားရာဒေသရှိထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရမှုများ

စစ်တပ်၏ ဆယ်စုနှစ်နှင့်ချီ၍ အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် အရပ်သား ပြည်သူများ အတင်းအကြပ်ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရမှုများ ကြုံတွေ့ခံစားရလေ့ရှိသည်။ စစ်အာဏာသိမ်းမှုက စစ်တပ်အား စစ်ဆင်တိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ရန် အားပေးအားမြှောက်ပြုနေပြီး စစ်အင်အားတိုးချဲ့မှုကိုလည်း တောရော၊ မြို့ပါမကျန် အရပ်သားများက တွေ့မြင်ကြရသည်။ တိုက်ပွဲများနှင့် အကျိုးဆက်များက အရပ်သားများအပေါ် ထိခိုက်မှုကို အချိန်ဇယားအတိုင်း အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားသည်။

ချင်းပြည်နယ်

မင်းတပ်တွင် ဖမ်းဆီးခံထားရသည့် ဆန္ဒပြသူများအား လွှတ်ပေးရန် ဒေသခံများက အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စုအားတောင်းဆိုသည့် မေလမှစပြီး ချင်းပြည်နယ်တွင် အခြေအနေများဆိုးရွားလာသည်။

အဖမ်းခံရသူများအား ပြန်မလွှတ်သည့်အတွက် အာဏာသိမ်း စစ်တပ်ကို တုန့်ပြန်ရန်အတွက် ချင်းကာကွယ်ရေးတပ် (CDF) ကို ဖွဲ့စည်းလိုက်ကြသည်။ အာဏာသိမ်းစစ်တပ်က စစ်အုပ်ချုပ်ရေး ဥပဒေ ထုတ်ပြန်၍ တုန့်ပြန်သော်လည်း ဒေသခံများက အလေးမထားပဲ ဂရုမစိုက်ကြောင်း ပြသခဲ့ကြသည်။ စစ်တပ် သည် အပြစ်ပေးခံရမှုမှ ကင်းလွတ်နေသည့်အတွက် ဆက်လက်ပြီး မိန်းမငယ်လေးများအပေါ် လိင်ပိုင်း ဆိုင်ရာ စော်ကားခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ မတရားဖမ်းဆီး ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းတို့ကို ကျူးလွန်ကြသည်။

ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်လာသူများမှာလည်း စစ်တပ်၏ ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် လုံခြုံမှုမရှိပေ။ စစ်တပ်မှ ဒေသခံများအပေါ် စစ်နက်လက်အသာစီးဖြင့် စစ်ဆင်နေမှုကြောင့်ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်လာသူများမှာ စားနပ်ရိက္ခာ၊ ဆေးဝါးနှင့် အရေးပေါ်အကူအညီများလိုအပ်နေသည်။ သတင်းများအရ ချင်းပြည်နယ်တွင် မေလ ၁၉ နှင့် ၂၀ ရက်နေ့ အထိ တိုက်ပွဲ ၅ ကြိမ် ဖြစ်ပွားပြီး အာဏာသိမ်းစစ်တပ်မှ ၁၀ ဦးသေဆုံး၍ အနည်းဆုံး ၂၀ စိုးရိမ်ရသည့် ဒဏ်ရာရသွားသည်။^၂ ND-Burma ၏ ဆက်စပ်အဖွဲ့ဝင် ချင်းလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ (CHRO) မှ အမှုဆောင်ဒါရိုက်တာက လော့ကလုံးတွင် တိုက်ပွဲများစတင်က တည်းက ချင်းပြည်နယ်မှ အရပ်သား ၃၅,၀၀၀ ကျော် ထွက်ပြေးကြရသည်ဟု ပြောသည်။ စစ်တပ်မှ လူငယ်များအပေါ် အဓိက ပစ်မှတ်ထားနေသဖြင့် အများအပြားမှာ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်နေရသည်ဟု သူက ဆက်ပြောသည်။

2. New Clashes Between Myanmar's Military and Ethnic Armies Exacerbate Refugee Crisis, 20 May 2021

ကရင်ပြည်နယ်

စစ်တပ်မှ မော်တာများကို ကျေးရွာနှင့် လယ်ယာလုပ်ငန်းခွင်သို့ ပစ်ခတ်မှုကြောင့် ထိခိုက်၊ သေဆုံးမှုများ ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း ဖြစ်ပွားနေသည်။ ဒေသခံပြည်သူများမှာ အတင်းအကြပ် ဖမ်းဆီးခံရခြင်းနှင့် အဓမ္မလုပ်အားပေး စေခိုင်းခြင်းလည်း ခံနေရသည်။ စစ်အာဏာသိမ်းပြီး ချိန်မှစ၍ လေကြောင်းတိုက် ခိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် အရပ်သား အနည်းဆုံး ၁၆ ဦးသေဆုံးပြီး ၂၀ ဒဏ်ရာရကာ ၇၀,၀၀၀ ကျော် ထွက်ပြေးနေရသည်။ အာဏာသိမ်းစစ်တပ်မှ မြေပြင်နှင့် ဝေဟင်မှ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်သည်နှင့် မိသားစု များမှာ မဖြစ်မနေ ထွက်ပြေးကြရပြီး တောထဲတွင် ပုန်းအောင်းနေရသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ များ၏ အဆိုအရ ဇွန်လ ၂ ရက်တွင် PDF နှင့် ဒီမိုကရက်တစ် တိုးတက်သော ဗုဒ္ဓသာသကရင့်တပ် မတော် (DKBA) ခွဲထွက် ပူးပေါင်း အဖွဲ့နှင့် အာဏာသိမ်း စစ်တပ်တို့အကြား တိုက်ပွဲကြောင့် မြဝတီတောင်ဘက်၊ ဖလူးရီ ရွာသား နောက်ထပ် ၅၀၀ ကျော် ရွှေ့ပြောင်းထွက်ပြေးကြရသည်။

အာဏာသိမ်းချိန်မှစပြီး ကရင်ပြည်နယ်တွင် စစ်တပ်မှ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှု ၁၃ ကြိမ်ပြုလုပ် ခဲ့ရာ အရပ်သား ၁၃ ဦး ဒဏ်ရာရပြီး ၁၈ ဦး သေဆုံး၍ အရပ်သားများ၏ အိုးအိမ် ပိုင်ဆိုင်မှုများ ပျက်စီးဆုံးရှုံး ရသည်။

ကယားပြည်နယ်

ကယားပြည်နယ်တွင် အထူးသဖြင့် ဒီမောဆိုမြို့နယ်တွင် တိုက်ပွဲများပြင်းထန်နေသည်။ အာဏာ သိမ်း စစ်တပ်နှင့် ကရင်နီပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ် (KPDF) အကြားတိုက်ပွဲများကြောင့် အချိန် တိုအတွင်း မှာပင် ပြည်နယ်လူဦးရေ၏ သုံးပုံတပုံနီးပါး ရွှေ့ပြောင်းထွက်ပြေးနေရသည်။ ထောင် နှင့်ချီသည့် အရပ် သားများ တောထဲထွက်ပြေးနေရပြီး စစ်ပြေးဒုက္ခသည်ဦးရေ ၁၀၀,၀၀၀ ကျော် အထိရှိလာချိန်တွင် အ ရေးပေါ်လိုအပ်သည့် ဆေးဝါး၊ အမိုးအကာနှင့် စားနပ်ရိက္ခာများ ပြတ်လပ် ကုန်သည်။^၃

မေလ ၂၄ ရက်နေ့ နံနက်တွင် လွိုင်ကော်ရှိ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းတွင် ဗုံးပေါက်ကွဲခဲ့သည်။ ပေါက် ကွဲမှုကြောင့် အရပ်သား ၄ ဦး သေဆုံးသွားသည်။ သေဆုံးသွားသူများမှာ အမျိုးသား ၁ ဦးနှင့် အမျိုးသမီး ၃ ယောက် ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ အိမ်အနီးတွင် တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားသဖြင့် ဘုရားကျောင်းတွင် ခိုလှုံနေကြခြင်းဖြစ်သည်။^၄ နောက်ထပ် ၆ ယောက်မှာ စိုးရိမ်စရာ ဒဏ်ရာများ ရရှိသွားသည်။ စစ်တပ်မှ ကယားပြည်နယ် အတွင်း ထိုးစစ်ဆင် တိုက်ခိုက်မှုများ ပိုမိုပြုလုပ်နေပြီးပြည်သူလူထု အား ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်နေစေသည်။ အရပ်သားများမှာ လိုက်လံဖမ်းဆီးခံရခြင်းနှင့် ရမ်းသမ်း ပစ်ခတ်မှုများ ခံနေရသည်။ ပေါက်ကွဲသံများနှင့် ရဟတ်ယဉ်သံများကို ညဘက်တွင် ကြားကြရ သည်။ ဒေသခံ သတင်းမီဒီယာများ အရ ဒီမောဆိုမြို့နယ်အတွင်း အချို့နေရာများတွင် ဖုန်း၊ အင် တာနက်နှင့် လျှပ်စစ်မီးများ ဖြတ်တောက်ခံ ရသည်။ KPDF မှ ခုခံတိုက်ခိုက်မှုအတွက် အရပ်သား များအား ဒဏ်ခတ်ရန် စစ်တပ်မှ လိုက်လံရှာဖွေသဖြင့် ရာနှင့်ချီသည့်ဒေသခံများ နီးစပ်ရာတော ထဲတွင် ပုန်းအောင်းနေကြရသည်။ ထွက်ပြေးပုန်းရှောင် နေရသူများအားအကာအကွယ်ပေးရန် ကူညီသူများမှာလည်း အန္တရာယ်ကြီးကြီးမားမားနှင့် ကြုံနေရသည်။ ယာယီစစ်ရှောင်စခန်းတွင် ခိုလှုံနေသည့် ဒုက္ခသည်များအား စားနပ်ရိက္ခာဝေငှသည့် လူငယ်နှစ်ဦးမှာ ပစ်သတ်ခြင်းခံရသည်။

3. Number of IDPs Surpasses 100 000 in Kayah State, Development Media Group, 14 June 2021
 4. Four killed as military shells a Catholic church near Loikaw, 24 May 2021, Myanmar Now

ကယားပြည်နယ်

မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ကယားပြည်နယ်အတွင်း စစ်အာဏာရှင်စနစ် ဆန့်ကျင်မှုမှာ ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်နေပြီး လက်နက်ကြီး၊ လက်နက်ငယ်များဖြင့် ၎င်းတို့အား ပစ်ခတ်နေသည့်အတွက် မြို့နယ်အတွင်း စစ်တပ်ချထားမှုကို အားလုံးက မလိုလားကြောင်း ပြသနေသည်။

ကချင်နှင့်ရှမ်းပြည်နယ်

ရှမ်းပြည်နယ် ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်အတွင်း ကချင်လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော် (KIA) နှင့်အာဏာသိမ်း စစ်တပ်အကြား တိုက်ပွဲများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသည်။ တရပ်နိုင်ငံမှ အာဏာသိမ်း စစ်တပ်၏ လေတပ်အတွက် သယ်ဆောင်လာသည်ဟု သံသယဖြစ်ဖွယ် စစ်တပ်၏ ဆီသယ်ယာဉ် ၆ စီး မှု ဆယ်တွင် တိုက်ခိုက်ခံရမှုလည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။^၅ KIA, မြောက်ပိုင်းမဟာမိတ်အဖွဲ့များနှင့် အာဏာသိမ်း စစ်တပ်တို့အကြား တိုက်ပွဲများကြောင့် အရပ်သား ရာနှင့်ချီ၍ နေရပ်စွန့်ခွာမှုများ ဖြစ်စေပြီး အရေးပေါ် ခိုလှုံရန် ဗုံးခိုကျင်းများလည်း တူးနေကြသည်။ မေလ ၁၉ ရက်တွင် ရှမ်း ပြည်ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးကောင်စီ (RCSS)နှင့် တအာန်းလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (TNLA), ရှမ်းပြည်တိုးတက်ရေးပါတီ (SSPP) ပူးပေါင်းအဖွဲ့ကြား တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားပြီးနောက် သီပေါမြို့နယ်ရှိ ရွာသား ၁,၀၀၀ ကျော် ထွက်ပြေးပြောင်းရွှေ့ကြရသည်။ ထို့အပြင် ကချင်ဒုက္ခ သည် ၃,၀၀၀ ကျော်မှာလည်း တိုက်ပွဲများကြား မှ လွတ်မြောက်ရန် ၎င်းတို့ ကျေးရွာများမှ ထွက်ပြေးကြရသည်။^၆ စစ်တပ်အနေဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာများ သယ်ဆောင်သည့် လမ်းကြောင်း ကိုလည်း ပိတ်ဆို့ထားကြောင်း ကချင်နှစ်ချင်းခရစ်ယာန်အသင်း ဥက္ကဋ္ဌ မှ ထပ်မံပြောဆိုသည်။ သိပ်မကြာမီကပင် ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်းရှိ စစ်ပြေးဒုက္ခသည်များအား စားနပ်ရိက္ခာနှင့် ဆေးဝါး များပေးပို့သည့် ကားတန်းမှာ မီးရှို့ဖျက်ဆီးခံရသည်။^၇

ND-Burma ၏ အဖွဲ့ဝင် ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး- ထိုင်းနိုင်ငံ (KWAT) ၏ နောက်ဆုံး ထုတ်ပြန်သည့် “သေစေလောက်သည့် လက်တုန့်ပြန်မှုများ။ မြန်မာနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်း ဆုံးရှုံး မှုများအတွက် လက်တုန့်ပြန်သည့်အနေဖြင့် အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စုက အရပ်သားများအပေါ် တိုက်ခိုက်မှုများ တိုးမြှင့်” အစီရင်ခံစာအရ အာဏာသိမ်းစစ်တပ်အနေဖြင့် ကျည်အစစ်များအသုံး ပြုပြီး လက်နက်မဲ့ ဆန္ဒပြုပြည်သူများအပေါ် နှိမ်နင်းမှု၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများအား ထိန်းသိမ်း ဖမ်းခြင်းနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းများကို ဖော်ပြထားသည်။^၈ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်သူများ မှာ ခေါင်းကို ရိုက်နှက်ခံရခြင်းနှင့် စီးကရက်မီးဖြင့် အထိုးခံရခြင်းတို့ ခံခဲ့ကြရသည်။^၉

5. New clashes break out between KIA, regime forces in northern Shan State, 18 May 2021, Myanmar now
6. Fighting in Myanmar’s Kachin State Drives More Refugees Into Camps, With Food Aid Blocked by Government Troops, 17 May 2021, Radio Free Asia
7. Tatmadaw Destroys Food Destined for IDPs in Southern Shan State, 14 June 2021, Network Media Group
8. Deadly reprisals: regime steps up attacks on civilians in retaliation for conflict losses in northern Burma, 16 June 2021, the Kachin Women’s Association Thailand
9. Ibid

ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်မှုများ၏ သက်ရောက်မှုများ

အတင်းအကြပ် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရသည့်အတွက် ပြည်သူများသည် သက်ရောက်မှုများစွာနှင့် ကြုံတွေ့ကြရသည်။ အိုးအိမ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးကြရသည့်အတွက်ကြောင့် အကျိုးဆက်အနေဖြင့် အားလုံးမှာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် တချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနာတရများ ခံစားကြရသည်။

ကံမကောင်းစွာပင် လက်ရှိအခြေအနေအရ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးခြင်းကဲ့သို့ စိတ်ကျန်းမာရေးအတွက် ကုစားပေးသည့် ဝန်ဆောင်မှု အနည်းငယ်သည်ပင် အင်တာနက် ဆက်သွယ်မှုလိုင်း အားနည်းသည့် ဝေးလံ ခေါင်သီသော နေရာများတွင် ရွှေ့ပြောင်းနေရသူများအတွက် ရရှိနိုင်ရန် ခက်ခဲသည်။ ထိုအခြေအနေတွင် အသက်ရှင်ရပ်တည်ရေးသည် ပထမဦးစားပေး ဖြစ်လာသည်။

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် စီးပွားရေးအာမခံချက်

စစ်ပြေးဒုက္ခသည်များသည် ၎င်းတို့၏ ရှေ့ရေးအတွက် စီးပွားရေး အာမခံချက် အပါအဝင် အခြေအနေအချို့ပေါ်တွင် စိုးရိမ်ပူပန်နေကြသည်။ ကလေးများ ကျန်းမာဘေးကင်းစွာ နေထိုင်ရေးနှင့် ပညာသင်ကြားခွင့် ဆက်လက်ရရှိရေး၊ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်မှုကြောင့် အခွင့်အလမ်းရရှိနိုင်သည့် လမ်းကြောင်းများ ပျက်စီးသွားခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။

လက်ရှိစီးပွားရေး ဝန်းကျင်တွင် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရန် မျှော်လင့်ချက်အပေါ် ခြိမ်းခြောက်မှု အသစ်များ ရှိနေကြောင်းကို ပြသနေသည်။ စစ်တပ်အား ဆန့်ကျင်ပြီး ထူထောင်ထားကြောင်း ညွှန်းဆိုသည့် မည်သည့် ပိုင်ဆိုင်မှု သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းမဆို ဖမ်းဝရမ်းမပါဘဲ ဖမ်းဆီး၊ ထိန်းသိမ်းခံရခြင်းနှင့် ညှဉ်ပန်းနှိပ်စက် သို့မဟုတ် အချိန်မရွေး အသက်ဆုံးရှုံးသွားနိုင်ခြင်း။ ထို့အပြင် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းအတော်များများ မှာလည်း မဖြစ်မနေ ရပ်ဆိုင်းလိုက်ရသည်။ မြို့နယ်အချို့မှာလည်း လူများစွန့်ခွာသွားသည့် ခြောက်ကပ်သည့် မြို့များ ဖြစ်လာနေသည်။ ထိုအခါ ဖောက် သည်များ မရှိတော့သည့်အတွက် အမြတ်အစွန်း ရရှိရန် နည်းလမ်းလည်း မရှိတော့ပေ။

ဝင်ငွေရနိုင်မည့် နည်းလမ်းများ အကန့်အသတ်ဖြစ်လာပြီးနောက် ခိုလှုံစရာနှင့် စားနပ်ရိက္ခာရရှိရေးအပေါ်သာ နေ့စဉ်အာရုံစိုက်နေရသဖြင့် စစ်ပြေးဒုက္ခသည်များ၏ အနာဂတ်သည် ပို၍ မသေခြာ မရေရာဖြစ်လာသည်။

10. Mindat becomes a ghost town under military rule, 14 June 2021, Myanmar Now

ကျမ်းမာရေးနှင့် ပညာရေး

ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုပေးသည့် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့များသည် စစ်ပြေးဒုက္ခသည်များအတွက် ဆောက်ရွက်ပေးရန် ပျက်ကွက်နေသည့် လုပ်ငန်းကို အဓိပ္ပါယ်ရှိစွာ ဖြည့်ဆည်းပေးနေသည်။ တောတောင်ထဲတွင် နေထိုင်ခြင်းသည် မခန့်မှန်းနိုင်ဘဲ ကြမ်းတမ်းသည့် ဘဝဘေးအန္တရာယ်များကို ကြုံကြုံခံရင်ဆိုင်၍ ဖြတ်သန်းရခြင်းဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သည့်လက မိုးသည်းထန်စွာ ရွာသွန်းမှုကြောင့် ခိုလှုံစရာနေရာများနှင့် ထောက်ပံ့ထားသည့် ရိက္ခာများကို ပျက်စီးစေပြီး တော တွင်းတွင်သွားလာရန် အထူးသဖြင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများအတွက် အခက်အခဲဖြစ်စေသည်။ ရိက္ခာကို အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ဝေငှပေးရခြင်းနှင့် လူသားချင်းစာနာသည့် အကူအညီများပေးပို့သည့် လမ်းကြောင်းများအား စစ်အာဏာရှင်များက ပိတ်ဆို့ထားသည့်အတွက် စစ်ပြေးဒုက္ခသည်များမှာ ငတ်မွတ်ခြင်းကို ဘေးဒုက္ခသဖွယ် ခံစားကြရသည်။

လူသားချင်းစာနာသည့် အကြပ်အတည်းသည် ရေမသန့်ရှင်းမှုကြောင့် ကူးစက်ပျံ့နှံ့သည့် ရောဂါနှင့် ဝမ်းလျှောခြင်းကို ခံနိုင်ရည်မရှိသည့် အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးနှင့် ကလေးများကို ပို၍ အခက်တွေ့စေသည်။^{၁၁} မတ်လနှောင်းပိုင်းက ကရင်ပြည်နယ်တွင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အရပ်သားများ ထိုအချိန်မှစ၍ မဖြစ်မနေ ထွက်ပြေးရွှေ့ပြောင်းကြရပြီး အနည်းဆုံး ကလေး ၂၀၀ မှာ ဝမ်းပျက်၊ ဝမ်းလျှောဖြစ်ပွားမှုကို ခံစားကြရသည်။^{၁၂} အမျိုးသမီးနှင့် မိန်းမပျိုလေးများမှာ တိုက်ပွဲများအတွင်း ဖြစ်လေ့ရှိသည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုကို ကြုံတွေ့ခံစားကြရသည်။ စစ်တပ်များ တိုးချဲ့ချထားမှုကြောင့် ၎င်းတို့အတွက် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုကိုဖြစ်စေသည်။

လူငယ်များနှင့် ကလေးများမှာ ၎င်းတို့ရပ်ရွာရှိ အိုးအိမ်နှင့် ကျောင်းများ၏ အဝေးတွင် စိုးရိမ်ကြောက်လန့်စွာနေထိုင်ရသဖြင့် ပညာသင်ကြားရေးမှာလည်း ဆိုင်းငံ့ထားရသည်။ ကလေးများမှာ ၎င်းတို့၏ အခြေခံအကျဆုံးအခွင့်အရေးဖြစ်သည့် ပညာဆည်းပူးသင်ယူမှုနှင့် ကျောင်းနေခွင့်များ တရားမျှတမှုကင်းမဲ့စွာဖြင့် ငြင်းပယ်ခံနေရသည်။

11. Displaced Women, Children Face 'Humanitarian Crisis' Following Myanmar Coup, 13 May 2021, Radio Free Asia
 12. Ibid

ရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လုံခြုံရေး

စစ်ပြေးဒုက္ခသည်များအား အကာအကွယ်ပေးရန် အပူတပြင်းလိုအပ်နေသည်။ မည်သည့်အချိန်မဆို စစ်အစိုးရ၏ ပစ်မှတ်ထားမှုကို ခံရနိုင်သည်။ ထိုခြိမ်းခြောက်မှုက စစ်တပ်အတွက် ပေါ်တာထမ်းပေးရင်း မြေမြှုပ်မိုင်း တက်နင်းနိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် တိုက်ပွဲအတွင်း လူသားဒိုင်းကာ အဖြစ်အသုံးချခံရခြင်းတို့ကို ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေသည်။^{၁၃} မြန်မာနိုင်ငံ၏ သတင်းတပုဒ်အရအသက် ၁၇ နှစ်အရွယ် ယောက်ျားလေးတဦးသည် ဗုံးများပါသည့် အိတ်ကို အတင်းအကြပ်ထမ်းပိုးသယ် ဆောင်ပေးရသည်။ အကယ်၍ အဆိုပါ ကလေးသည် ထွက်ပြေးမည်ဆိုပါက ပစ်ခတ်ခံရမည်ဟု အာဏာသိမ်းစစ်တပ်က ခြိမ်းခြောက်ထားသည်။^{၁၄} စစ်တပ် စစ်ကြောရေးစခန်းများတွင်ထိန်းသိမ်းခံရသူများမှာလည်း ထိုင်ရာ၊ ထရအဆင်မပြေလောက်သည့် အခြေအနေထိ ရိုက်နှက်ခံရသည်။ ထိုအခြေအနေအောက်တွင် လူငယ်များမှာ လုံခြုံမှုကင်းမဲ့နေသည်။

13. Junta troops use locals as human shields in Moebye clash, 7 June 2021, Myanmar Now
 14. Ibid

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနောက်မြောက်ဘက် ချင်းပြည်နယ် မင်းတပ်မြို့တွင် တိုက်ပွဲများကြောင့် ဒေသခံများ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်နေပုံ၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ် မေလ ၁၇ ရက် ဓါတ်ပုံ၊ ရိုက်တာ

ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်မှုများ၏ သက်ရောက်မှုများ

တိုင်းပြည်၏ ဒီမိုကရေစီ အကူးအပြောင်းအား စစ်တပ်အနေဖြင့် သိသိကြီးနှင့် တမင်တကာ ကြိုးကိုင် ခြယ်လှယ် နေပြီးအိပ်ပျံ့ရုံသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကြိုးပမ်းမှုများကို လမ်းလွဲစေရန်ပြုလုပ်နေသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့်တိုင်းပြည်သည် ပရမ်းပတာဖြစ်ကာ နစ်မြုပ်သွားသည်။ ထိုသို့ ပေါ့ဆမှု၏ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုသည် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာရှည်နေပြီဖြစ်သည်။ အကြောက်တရားများကြောင့် ပြည်သူလူထုမှာ ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်မှုများကို စွန့်လွှတ်၍ ဒုက္ခသည်များအဖြစ် တောင်းခံ ခိုလှုံနေရသကဲ့သို့ အခြေခံ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံ လွတ်လပ်ခွင့်များမှာ ငြင်းပယ်ခံနေရသည်။

ထိုသို့ဖြစ်ပေါ်နေမှုက ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဖန်တောတောနေသည့် သမိုင်းဖြစ်သည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အရင်းအမြစ်များရှိပြီး ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်မလာနိုင်စေရန် အဆောတလျင် တားဆီးပေးနိုင်မည့် နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းသို့ အတိတ်မှ သင်ခန်းစာများကို ကျယ်ကျယ်လောင် လောင် ဖော်ထုတ်ဖွင့်ချရမည်ဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီအနေဖြင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လက်နက်တင်ပို့ရောင်းချမှု ပိတ်ပင်ရေးကို ပြဌာန်းရမည်ဖြစ်ပြီး မြန်မာစစ်တပ်အား နိုင်ငံတကာ တရားခံရုံးသို့ လွှဲပြောင်းပေးရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ မလုပ်ဆောင်ပါက ကုလသမဂ္ဂအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရမည်ဆိုသည့် သံန္နိဋ္ဌာန်ကို ချိုးဖောက်ရာ ကျပါသည်။ နေ့စဉ် မြန်မာပြည်သူများမှာ အခြေခံအခွင့်အရေးများ ငြင်းပယ်ခံနေရပြီး တိုက်ပွဲများအကြား ဆက်လက် ရှင်သန်နိုင်မှုကို ခြိမ်းခြောက်ခံနေရသကဲ့သို့ ဘဝလုံခြုံရေးအတွက် မရေရာသည့်အချိန်တွင် ၎င်းတို့၏ လိုအပ်ချက်များကို လျစ်လျူမရှုသင့်ပေ။

ထို့အပြင် မြန်မာစစ်တပ်၏ ကြမ်းတမ်းရက်စက်သည့် ချိုးဖောက်မှုများကို ခံစားရသည့် အတိတ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်မှနစ်နာသူများအတွက် ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှုမှာလည်း အလွန်ကြန့်ကြာနေသည်။ စစ်အာဏာရှင်များ ရယူလိုသည့် ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်ခွင့် အခွင့်အာဏာရရှိရန်အတွက် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူ၊ အလုပ်သမား၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်၊ ကျောင်းသား သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးသမား မခွဲခြားပဲ မည်သူ့ကိုမဆို ဂရုမထား ပစ်မှတ်ထားနေမည်ဖြစ်သည်။ ထိုင်းမြန်မာ နယ်စပ်တလျှောက်ရှိ ဒုက္ခသည်များ ဘေးရန်ကင်းစွာ အိမ်ပြန်ရန် မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ ထွက်ပြေးပြောင်းရွှေ့မှုအကြပ်အတည်းသည်လည်း ပိုမိုဆိုးရွားသည့် အသွင်ပေါ်နေသည်။ စစ်အာဏာရှင်တို့၏ လုပ်ရပ်များ ရပ်တန့်က ရပ်စေမည့် အဆောတလျင် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ မရှိပါက အတင်းအဓမ္မဖမ်းဆီး ထိန်းသိမ်းခံရသူများနှင့် ရက်စက်စက်စက် သတ်ဖြတ်ခံရသူ အရေအတွက်မှာ တိုးမြင့်နေဦးမည်ဖြစ်သည်။

အကြပ်အတည်း ပေါင်းစုံအား ဖော်ထုတ်၍ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်ရာတွင် စစ်တပ်၏ အသိတရားမဲ့သည့် လုပ်ရပ်နှင့် ထပ်ကာ ထပ်ကာ ချိုးဖောက်နေသည့် အကြမ်းဖက်မှုများအား ချက်ခြင်းရပ်တန့်စေမည့် အရေးယူမှုများ ချမှတ်ရန် လိုအပ်သည်။

နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းသို့ အကြံပြုချက်

- ဒေသခံ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့များမှ ၎င်းတို့၏ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းသို့ တိုက်ရိုက်အကူအညီ အထောက်အပံ့ပေးနိုင်မည့် ငွေကြေးနှင့် အရင်းအမြစ်များအား ပေးပို့ကူညီရန်
- ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာ၊ ဆေးဝါးနှင့် အသက်ကယ် အထောက်အပံ့များ ဖြန့်ဝေပေးရန်အတွက် ငွေကြေးအကူအညီ အခွင့်အလမ်းများရရှိနိုင်မည့် လမ်းကြောင်းများသည် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိစေရမည်။
- ဒေသခံ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၊ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG) တို့နှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံ ဆွေးနွေးရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအခြေအနေပေါ် ဒေသခံတို့၏ အမြင်ရှုထောင့်နှင့် နှစ်နှင့်ချီ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သည့် မြန်မာစစ်တပ်၏ နိုင်ငံရေး သဘာဝသဘာဝကို နားလည်သဘောပေါက်စေရန်။
- အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများမှ အရေးပေါ် တောင်းဆိုနေသည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လက်နက်တင်ပို့မှု ပိတ်ဆို့ရန်နှင့် စစ်အာဏာရှင်တို့ ကျူးလွန်သည့် စစ်ရာဇဝတ်မှုအတွက် တာဝန်ခံမှုရှိစေရေးအတွက် ပစ်မှတ်ထား အရေးယူဆောင်ရွက်ရန်

လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတင်ကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)

<https://nd-burma.org>

<https://twitter.com/NDBurma>

<https://facebook.com/theNDBurma>